

ARAPÇADA EMİR KİPİ

الأمر

Arapçada emir kipi, Türkçedekinden farklı olarak, emrin olumlu ve olumsuz oluşuna göre ikiye ayrılır. Olumlu emir “emir”, olumsuz emir ise “nehiy” olarak adlandırılır. Ayrıca Türkçede dilek istek kipi olarak adlandırdığımız üçüncü şahıslara yönelik zaman kipi Arapçada yine olumlu veya olumsuz oluşuna bağlı olarak “emir” ve “nehiy” biçiminde adlandırılır. Bu yüzden emre veya nehye muhatap kişinin durumuna bağlı olarak Arapçada emir kipi; emr-i hâzır, nehy-i hâzır, emr-i gâ’ib, nehy-i gâ’ib biçiminde dört gruba

Ayrılır.

Emr-i Hâzır

Emr-i hâzır, ikinci şahıslara, yani karşımızdakine dönük emir kipidir. Bu bakımdan Türkçede “emir kipi” olarak adlandırılan kipin tam karşılığıdır.

Türkçede fiilin mastar ekinden arınmış hâli emir kipini oluştururken (git-mek: git, gibi), Arapçada sülâsi fiillerde emr-i hâzır kipi, fiilin ilgili şahsa ait muzâri çekiminden elde edilir. Dolayısıyla emr-i hâzır

için şu ayrık özne zamirlerine ait muzâri fiiller kullanılmaktadır:

أَنْتَ، أَنْتُمْ، أَنْتِ

أَنْتِ، أَنْتُمْ، أَنْتُ

Arapçada sülâsi bir fiilden emr-i hâzır elde etmek için şu yol izlenir:

1. Fiilin, ilgili şahsa ait muzârisi alınır. (Biz burada ikinci tekil eril şahsa yönelik emr-i hazır kipini dur. Burada ilgili şahsın muzârisi يَكْتُبُ . kalıptan olduğu için muzârisi كَتَبَ bulalım. Fiilimiz 1 dur.) أَنْتَ تَكْتُبُ

2. Fiilin başındaki muzâraat harfi atılır.(Bu durumda fiilimizin başındaki kısmı kalıyor.) كَتَبَ ve geriye

3. Baştaki muzâraat harfini attıktan sonra ardından gelen harf okunmuyorsa, yani sükûn ile harekeliyse:

a. Bu harfi okuyabilmek için fiilin başına bir elif harfi getirilir. Bu elifi harekelemek için aynu’lfiilin harekesine bakılır. Aynu’l-fiil damme ile harekeliyse elif damme ile; damme ile harekeli değil ise elif kesra ile hareketlenir.

b. Muzâraat harfini attıktan sonra ardından gelen harf okunabiliyorsa, yani harekeliyse başa elif getirilmez.

4. Son olarak fiilimizin sonu cezm edilir:

يَكْتُبُ (أَنْتَ) ← تَكْتُبُ ← كَتَبُ ← كَتَبُ ← كَتَبُ ← كَتَبُ

sen yaz anlamına gelir. أَنْتَ كَتَبْتَ sen yazıyorsun anlamındayken; أَنْتَ تَكْتُبُ

Gerek emir kipleri, gerekse nehiy kipleri meczûm olmak zorunda olduklarından, “cezm”in ve “cezm alâmetleri”nin ne olduğunun iyi bilinmesi önem taşımaktadır.

Emr-i hâzır bulma kuralını, ikinci şahsa ait diğer formlar üzerinde de uygulayacak olursak, şöyle bir sonuç elde ederiz (Kural gereği düşürülecek olan nûn harfleri kırmızı ile gösterilmiştir):